

## Аннотация

В статье рассмотрено место мобильных объектов обслуживания в структуре крупных городов Украины и проблемы связанные с их размещением.

Ключевые слова: комфортная городская среда, экспрес-обслуживание, мобильные объекты обслуживания.

## Annotation

The article describes the place of service of mobile objects in the structure of large cities of Ukraine and the problems associated with their placement.

Key words: comfortable urban environment, express-service, mobile service facilities.

УДК 727.1:69.05

**О. В. Пивоваренко***доцент кафедри основ архітектури і АП, КНУБА***АРХІТЕКТУРА ШКІЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ В ЗАБУДОВІ  
ІСТОРИЧНОГО КИЄВА**

Анотація: в статті розглядаються питання виразності архітектури шкільних комплексів в структурі міста та способів реконструкції шкільних будівель для створення адаптованої архітектури.

Ключові слова: Київ, міське середовище, реконструкція, гнучка архітектура, шкільна будівля.

Багатовікова історія розвитку Києва залишила за собою чималу спадщину.

Київ – столиця України, один з найдревніших та найкрасивіших міст світу, являється центром державності, культури та релігії стародавніх слов'ян. Сьогодні Київ – ведучий індустріальний центр з розвиненою промисловістю, великими, оснащеними сучасною технікою, підприємствами, могутньою енергетичною базою, будівельною індустрією, житлово-комунальним господарством, мережею підприємств торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування.

Особливу славу Києву принесла краса його площ, проспектів, житлових районів, а також велич стародавніх архітектурних ансамблів та комплексів, які являються безцінним спадком, що органічно ввійшов в сучасне життя столиці.

Архітектура Києва представлена різноманітними забудовами – це і маєтки, прибуткові будинки, релігійні будови, і просто житлові будинки, будівлі міської інфраструктури.

Семантика міського середовища міста характеризується безпосереднім співставленням елементів міського процесу, яким відповідає особлива складність і поліфункціональність, з реальною дійсністю та прив'язкою до ситуації. Тому вплив загальноєволюційних факторів на структурну організацію окремих елементів міста розглядається в цілісній структурі. [4]

Одним з таких елементів міста являються шкільні будівлі, які створюють загальну містобудівну ситуацію, формуючи середовище кварталів.

В історичному ході розвитку архітектури шкільних комплексів простежується спрощення мовного змісту та посилення значення державного режиму. В 20 – 60-ті роки ХХ ст. школам надавалася домінантна роль в житловій структурі, поєднання в архітектурній композиції горизонтальних учбових блоків і розвинутої громадської і вхідної груп приміщень акцентувалися з допомогою крупної пластики об'ємів цегляного фасаду, спрощених ордерних форм, що свідчило про спрямування до загальноприйнятої архітектурної мови, яка несла ідею соціального і культурного спілкування. В 70–90-ті роки ХХ ст. в семантичному значенні відбувається поворот до колективного виховання, таким чином, було спрямування на масове будівництво типових шкільних будівель. В цей період, епоху жорстко запрограмованих соціальних, етичних та інших нормативів, була втрачена семантична виразність, можливість читання закодованої в архітектурі шкіл інформації, дух романтизму. [2,6,8]

Науково-дослідні та проектні інститути намагались вдосконалювати конструктивні системи. На той час застосовувались рішення з повздовжніми стінами, оскільки це давало можливість більшої свободи в плануванні з точки зору розміщення і габаритів учбових приміщень в школі. Конструктивна система з поперечними стінами обмежувала можливості архітектурно-планувальних рішень шкільних будівель, але також застосовувалась в проектуванні шкільних будівель. Потрібні були серйозні дослідження такої системи. [2]

Під час створення типових, на той час «зразкових» проектів, нелегко було знайти альтернативний варіант кращої організації функціональних зв'язків основних груп приміщень і раціональну конструктивну схему, особливо в 60-80-ті роки, коли в будівництві використовувалися примітивні матеріали і жорстка нормативно-цінова політика. В першу чергу від цього страждала власне сама архітектура, зовнішній вигляд будівель та інтер'єри. По техніко-економічним показникам панельна конструктивна система в порівнянні з каркасною являлася переважною і більш перспективною. Одним з серйозних переваг каркасно-панельних будівель була велика довговічність з точки зору «морального зносу», оскільки завдяки відсутності несучих стін їх можливо

легко реконструювати. Це суттєво, тому що вимоги до архітектурно-планувального рішення та обладнання приміщень постійно змінювалися і виникала потреба в переробці будівель та вдосконалення їх зовнішнього вигляду. [2, 5-8]

На сьогодні більшість шкіл втратили привабливий вигляд та не відповідають освітнім критеріям та нормативним параметрам, архітектурно-планувальна структура застаріла, необхідна реконструкція шкільних закладів з врахуванням сучасних педагогічних та естетичних вимог, відновлення значення закладу в структурі міста. [3]

Для досягнення відповідності архітектури шкільних комплексів містобудівній ситуації Києва, важливим завданням для сучасних архітекторів – створювати архітектуру шкільних закладів адаптованою до ситуації та навколишнього архітектурного оточення, здобути можливість передислокації та транспортабельності, тобто якості «мобільності» або «архітектурної гнучкості», зовнішнього вираження ідеї та активізації семантичного навантаження комплексів. [1]

Враховуючи якість «мобільності» архітектура шкіл може бути з внутрішньою трансформацією простору, що здійснюється з допомогою розсувних стін, перегородок, завіс, перекриттів і підлоги без зміни загальних габаритів будівлі; з об'ємом і габаритами, що трансформуються, за рахунок застосування зовнішніх формоутворюючих конструкцій – покриттів, які розкриваються, розсувних стін, частин, які телескопічно розсуваються, та ін.

Гнучке планування – один з важливіших принципів сучасної архітектури і засіб трансформації простору. Воно може розглядатись в двох аспектах:

- Трансформативному – створення умов для багатоцільового використання приміщень, будівель, комплексів шляхом трансформації простору;
- Адаптивному – приведення будівель і споруд у відповідність з умовами, що змінюються.

Задача гнучкого планування – полегшити і спростити процеси адаптації, максимально знизити затрати засобів, матеріалів, праці і часу на модернізацію будівель і приведення їх у відповідність з новими вимогами.

Концепція гнучкого планування була розроблена і втілена в будівництво 60-70х рр. французьким арх. Канділісом. Улюбленим прийомом архітектора являється створення структури одно-, двоповерхових об'ємів з лінійно-мережевим плануванням (для шкіл).

Різноманітність заходів з реконструкції будівель зводиться за складністю до трьох категорій: часткової, суттєвої і повної реконструкції.

Одним зі шляхів, що забезпечують «безболісне» проведення цих заходів адаптації, що відносяться до часткової реконструкції або модернізації,

являється застосування засобів «малої гнучкості» - універсального організаційно-технічного оснащення і обладнання.

Наступним рівнем модернізації або реконструкції являється потреба в зміні планування всієї будівлі або комплексу, збільшенню площ окремих приміщень, зміні їх взаємного розташування, розміщення сходів, суттєвої модернізації інженерних мереж.

Необхідність розширення приміщень потребує відмови від капітальних стін будівлі і застосування в якості елементів розчленування простору збірно-розбірних, переставних, розсувних перегородок, а також використання засобів переобладнання простору.

Більш радикальним способом розвитку будівель являється розширення їх простору за рахунок добудови або поетапного будівництва. Операція відноситься до повної реконструкції (модернізації) із зміною структури будівель, збільшенням площ і будівельного об'єму шляхом прибудови або добудови, з повною заміною обладнання будівель, інженерних мереж і технічних пристроїв.

Одним з важливих факторів, що впливають на просторову і конструктивну організацію будівлі, являється різна довговічність окремих її частин. Розробка споруд, в яких окремі частини розраховані на різні терміни існування і їх періодичну заміну, може бути реалізована наступними шляхами:

- Застосуванням комбінованої конструктивної системи, що включає елементи з різним терміном служби;
- Створенням просторово-розчленованої структури будівель, що включає блоки з приміщеннями, які характеризуються швидким кількісним ростом, значними внутрішніми змінами, які відповідають конкретним вимогам, і блоки з частинами споруд, що повільно зростають і мало змінюються.

На сьогоднішній день змінились потреби до змістовного пізнання дійсності, контексту міського простору, його зручності і комфорту візуального сприйняття. Таким чином, прагнення до пошуку нових, нестандартних і незвичайних рішень, які засновані на перегляді минулого, приводить до створення нових архітектурно-просторових рішень в структурі міста. Чарунки структури міста являють собою нову гілку, які при грамотному впровадженні в існуючу ситуацію, за допомогою сучасних конструктивних технологій, додадуть в життя міста Києва нове дихання.

Список використаних джерел.

1. Гайдученя А.А. Динамическая архитектура: (основные направления развития, принципы, методы). – К.: Будівельник, 1983. – 96 с.

2. Ежов В.И. Архитектурно-конструктивные системы гражданских зданий: (История, предпосылки развития, поиск, перспективы): Учебн. пособие для студентов арх. вузов / В. И. Ежов, О. С. Слепцов, Е. В. Гусева; Под ред. В. И. Ежова. – К.: АртЭк, 1998. – 325 с.

3. Моделі інноваційного розвитку школи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції від 38-30 жовтня 2009 року. – К.: Арт Економі, 2010.и-и312 с.

4. Пивоваренко О. В. Роль архитектуры школьных зданий в формировании архитектурно-пространственной среды города / Пивоваренко О. В. // Архитектура, градостроительство, историко-культурная и экологическая среда городов центральной России, Украины и Беларуси: материалы междунар. науч.-практ. конф., посвященной памяти заслуженного архитектора РФ В.Н.Городкова / Брян. гос. Инженер.-технол. акад.; ред. кол: А.В.Алексейцев, А.В.Городков, Г.В.Левкина, Н.П.Лукупцова и др. – Брянск, 2014. – С. 95 - 98

5. Пивоваренко О.В. Пропозиції по реконструкції середньої загальноосвітньої школи №40 по вул. Львівська, 6/3 у м.Києві / Пивоваренко О. В.// Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. збірник / Відп. ред. П. М. Куліков. – К., КНУБА, 2014. – Вип. 4. – С. 257 - 267.

6. Слепцов О.С. Архитектура гражданских зданий: Индустриализация. – К.: Видавничий дім А+С, 2010. – 248 с.

7. Степанов В.И. Новые типы средних общественных школ с гибкой планировочной структурой / В.И.Степанов, Г.Б.Дворкина. - М: Стойиздат, 1978. – 85 с.

8. Степанов В.И. Школьные здания. - М: Стойиздат, 1975. – 239 с.

#### Аннотация

В статье рассматриваются вопросы выразительности архитектуры школьных комплексов в структуре города и способов реконструкции школьных зданий для создания адаптируемой архитектуры.

Ключевые слова: Киев, городская среда, реконструкция, гибкая архитектура, школьное здание.

#### Abstracts.

The article examines the expressive architecture of school complexes in the city structure and methods of reconstruction of school buildings to create an adaptable architecture.

Keywords: Kyiv, the urban environment, reconstruction, the flexible architecture, school building.